

Nr 6.

Warszawa, dn. 21 marca 1936 r.

Ogóln. zbioru Nr 653.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych—Prezes Rady Związku inż. **Piotr Drzewiecki.**
 Za redaktora odpowiedzialnego inż. **Antoni Dunin.**

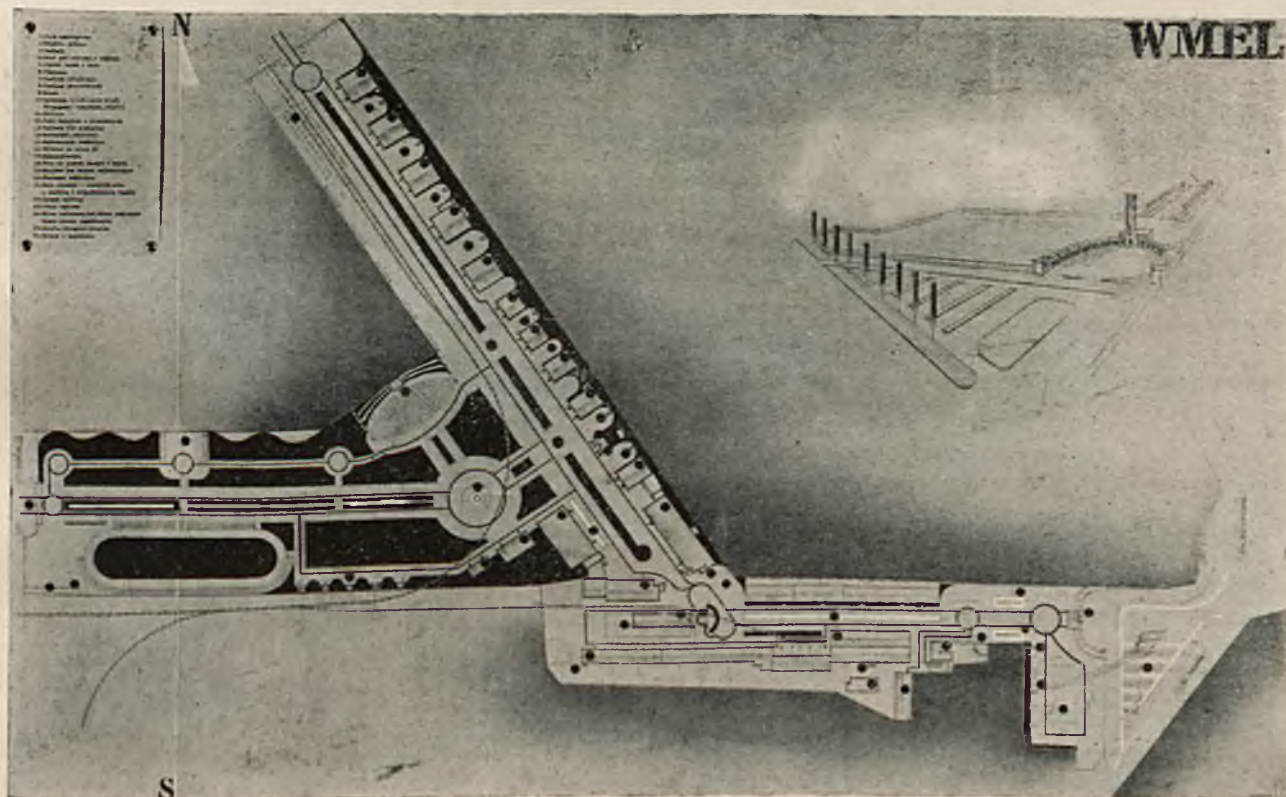
REDAKCJA i ADMINISTRACJA: **Warszawa, ul. Marszałkowska 140, tel. 594-26.** Adres teleg.: „**Metalowcy—Warszawa**”.

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju: zł 5 kwartalnie. Numer pojedynczy zł. 1.—

TREŚĆ NUMERU: Wiadomości Wystawy Przemysłu Metalowego i Elektrotechnicznego.—Biuro Sprzedaży Zjednoczonych Fabryk Drutu i Gwoździ na W. M. EL. — Produkcja niektórych artykułów przemysłu metalowego w 1935 r. — Poprzez stoiska Berlińskiego Salonu Samochodowego 1936 r. — Kronika Związkowa. Orzecznictwo w sprawach pracy. — Sytuacja na rynku metali w 1935 r. — Wiadomości z zagranicy. — Ceny

WIADOMOŚCI WYSTAWY PRZEMYSŁU METALOWEGO I ELEKTROTECHNICZNEGO, Warszawa 1936 — nr. 5

PLAN TERENU W. M. EL.

Powyżej zamieszczamy jeden z projektów rozplanowania terenów W. M. EL.

**BIURO SPRZEDAŻY ZJEDNOCZONYCH FABRYK
DRUTU I GWOŹDZI NA WMEL**

W poprzednim numerze naszego czasopisma donieśliśmy o imponującym wystąpieniu, jakie przygotowuje na WMEL Grupa Producentów Narzędzi Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. Obecnie notujemy z kolei drugie zbiorowe wystąpienie, jakie opracowuje Biuro Sprzedaży Zjednoczonych Fabryk Drutu i Gwoździ.

Stoisze Biura Sprzedaży przewidywane jest jako wystąpienie dydaktyczno-propagandowe, mające na celu zobrazowanie procesów produkcyjnych przy wyrobie drutu i gwoździ, wzorów produkcji zrzeszonego przemysłu oraz przykładów zastosowania drutu dla dalszej produkcji, a więc wyrobu sprężyn, siatek, łańcuchów i t. p.

Niezależnie od ekspozycji przewiduje się przygotowanie bogatego materiału statystycznego i informacyjnego, który zawierać będzie dane dotyczące stanu produkcji, działalności rynkowej w kraju i zagranicą oraz możliwości rozwoju tej dziedziny wytwórczości na rynku wewnętrznym i zagranicznym.

Projekt wystąpienia Biura Sprzedaży Zjednoczonych Fabryk Drutu i Gwoździ omówiony już został z Dyrekcją Wystawy i zyskał całkowitą aprobatę.

Podając powyższe do wiadomości naszych Czytelników, czynimy to celowo, gdyż chcemy podkreślić rolę, jaką w związku z pracami nad organizacją Wystawy powinny spełnić syndykaty i zrzeszenia obejmujące poszczególne grupy przemysłu metalowego i elektrotechnicznego.

Wystawa nie byłaby kompletną, gdyby obok ekspozycji poszczególnych firm nie zawierała materiałów ogólnoinformacyjnego i propagandowego poszczególnych dziedzin wytwórczości krajowej.

Materiał ten winien być opracowany bardzo starannie pod kątem rozszerzenia możliwości zbytu. Opracowanie takiego materiału, nie może być pracą jednej firmy. Musi to być praca zbiorowa, a bę-

dzie to praca, która będzie kosztować i trud i pieniądze. Pracę tę wykonają częściowo Grupy Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych i Związku Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych. Jednak Grupy te nie obejmują całości, a nawet zaznaczyć trzeba, że w tych działach, w których istnieją porozumienia handlowe, tam działalność grup branżowych jest mniej intensywną lub niema zupełnie zrzeszeń branżowych. Dlatego też w ramach pierwszej w Polsce Wystawy Przemysłu Metalowego i Elektrotechnicznego porozumienia handlowe przemysłu muszą spełnić poważną rolę propagatora zwiększenia konsumpcji.

Stanowisko Biura Sprzedaży Zjednoczonych Polskich Fabryk Drutu i Gwoździ, które jedno z pierwszych z pośród syndykatów zgłosiło się na Wystawę, zasługuje na specjalne zaakcentowanie i uznanie i winno być wzorem dla innych porozumień rynkowych w przemyśle metalowym,

Jeżeli apelujemy do porozumień handlowych, aby organizowały swoje wystąpienie na Wystawie, to czynimy to w pełnym zrozumieniu i świadomości, że udział w Wystawie musi opłacić się wystawcom. Opłacalność udziału w Wystawie stworzona zostanie przez umiejętne zorganizowanie zwiedzania Wystawy przez tych wszystkich, którzy stanowią podstawowych odbiorców przemysłu metalowego i elektrotechnicznego. Jest rzeczą pewną, że Wystawę zwiedzą inżynierowie mechanicy, którzy w czasie i na terenie Wystawy organizują swój jubileuszowy Zjazd. Jest rzeczą pewną, że kupiectwo branży żelaznej zgromadzi się licznie na terenie Wystawy, by szukać możliwości rozszerzenia działalności handlowej. Nie można nam wątpić, że nie zawiadą szefowie i urzędnicy biur zakupów przedsiębiorstw krajowych. Organizują się wycieczki kupiectwa i fachowców z zagranicy.

To wszystko stwarza pewność, że Wystawa jest przedsięwzięciem celowym, potrzebnym, a nawet niezbędnym, które opłaci się Wystawcom.

St. Janiszewski.

K o m u n i k a t N r. 8.**K o n k u r s n a p l a k a t.**

W dniu 7 b. m. upłynął termin nadsyłania projektów na plakat W. M. EL.

Zainteresowanie wśród artystów było duże, o czym świadczy pokaźna ilość nadesłanych prac.

W najbliższym czasie wybrany plakat zostanie wykonany i rozesłany do wszystkich miast Polski i zagranicę.

K o m u n i k a t N r. 9.**„D n i” n a W. M. E L,**

Niezwykle propagandowe dla Wystawców będą na W. M. EL „dni” poszczególnych grup i dziedzin produkcji.

„Dzień polskiej maszyny rolniczej”, „Dzień polskiego samochodu”, „Dzień polskiego samolotu” i inne, ściągają rzesze zwiedzających i stworzą specjalnie dogodne warunki dla propagandy poszczególnych ośrodków produkcji.

Sprawa ta omówiona zostanie dokładniej w następnym numerze.

K o m u n i k a t N r. 10.**P o k a z y m a s z y n.**

W planach W. M. EL przewidziany został teren dla dokonywania pokazów maszyn w ruchu i w czasie pracy. Powyższe łączy się ściśle z zagadnieniem „dni” na W. M. EL. Dzięki temu na poszczególnych „dniach” ujrzymy maszyny rolnicze, środki komunikacji (samochody, rowery), pompy i inne maszyny w czasie pracy oraz ich wszechstronne możliwości zastosowania.

Tak zorganizowane pokazy spowodują zwiększenie zainteresowania zwiedzających, spełniając rolę zarówno środka reklamowo-propagandowego jak i dydaktycznego.

K o m u n i k a t N r. 11.

Z g ł o s z e n i a.

Zarząd WMEL prosi PP. Wystawców o szybkie wypełnianie i nadesłanie zgłoszeń na WMEL.

Szereg PP. Wystawców już dawno zgłosiło swój udział lub przesłało pieniądze, lecz nie wypełniło dotychczas blankietów zgłoszeniowych. Brak formalnych zgłoszeń uniemożliwia terminowy rozdział pawilonów na stoiska oraz nie pozwala na ustalenie, czy Zarząd rozporządza jeszcze wolnymi terenami i czy dalsze, zgłaszające się firmy, będą mogły uzyskać je w odpowiednich dla nich rozmiarach.

Należy więc możliwie natychmiast:

- 1) dokonać zgłoszenia firmy przez wypełnienie, podpisanie i nadesłanie „Zgłoszenia” wraz z załącznikami.
- 2) podać metraż powierzchni,
- 3) zadeklarować zapotrzebowanie na gaz, elektryczność i wodę,
- 4) uiścić należną wpłatę (konto czekowe P. K. O. Nr. 7577).

5) nadesłać po 3 egzemplarze własnych katalogów, co posłuży za materiał przy opracowaniu Katalogu Ogólnego Wystawy oraz dla celów propagandowych i informacyjnych.

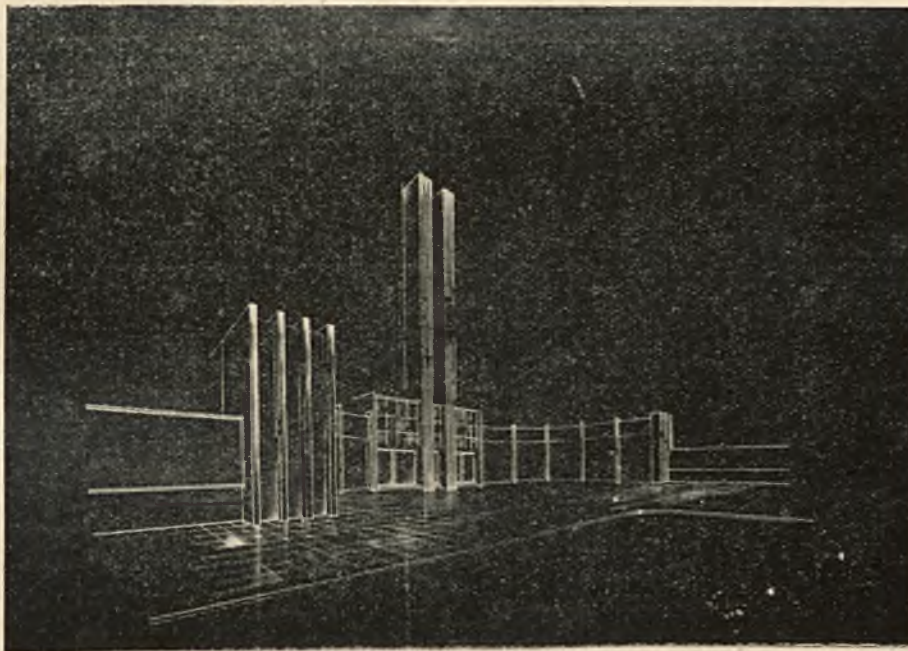
K o m u n i k a t N r. 12.

Przypominamy, że oficjalnymi organami prasowymi W. M. EL są czasopisma „Przemysł Metalowy” i „Przegląd Mechaniczny”.

K o m u n i k a t N r. 13.

Zwracamy uwagę, że zgodnie z § 6 Warunków Uczestnictwa w WMEL, które rozesłane były wszystkim fabrykom, zgłoszenia nadesłane po 1 kwietnia rb. opłacają o 15%, a po 1 maja rb. o 25% wyższą dzierżawę za stoiska w WMEL.

Wejście na W. M. EL.

Powyżej zamieszczamy jeden z projektów głównej bramy wejściowej na W. M. EL.

**Wszystkie fabryki metalowe w Polsce winne wziąć udział
w Wystawie Przemysłu Metalowego i Elektrotechnicznego**

Warszawa 23/VIII — do 10/X 1936 r.

**PRODUKCJA NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW
PRZEMYSŁU METALOWEGO W 1935 ROKU**

W zeszycie 5/6 „Wiadomości Statystycznych” z dn. 25 ub. m. znajdujemy dane dotyczące produkcji niektórych artykułów metalowych w latach ostatnich, a mianowicie: drutu żelaznego, gwoździ druczianych, wyrobów śrubowych, nitów i sworzni bez gwintu, blachy cynkowej, blachy żelaznej cynkowanej, naczyń blaszanych żelaznych cynkowanych i emaljowanych.

Poniżej podajemy tabelkę ilustrującą produkcję wymienionych artykułów w latach 1933, 34 i 35.

W y r o b y	T o n n y		
	1933 r.	1934 r.	1935 r.
Drut żel. ciagn. niepokr. innemi metalami	15 530	21 868	27 784
Gwoździe drucziane żel.	27 738	26 774	27 607
Wyroby śrubowe żel.	7 945	10 940	12 129
Nity i sworznie bez gwintu żel.	1 367	2 175	1 791
Blacha cynkowa	7 546	12 620	14 397
Blacha żelazna cynk.	18 405	19 750	18 091
Nacz. blasz. żel. cynk.	3 500	3 714	4 997
Nacz. blasz. żel. emalj.	3 797	5 189	5 147

Jak widać z tabelki, ogólnie biorąc, produkcja wyszczególnionych wyżej artykułów wzrosła w sto-

sunku do lat poprzednich dość znacznie w niektórych wypadkach prawie dwukrotnie. Najwyżej w stosunku do 1933 r. podniosła się produkcja blachy cynkowej o ok. 90%, drutu żel. ciągnionego o 79% i wyrobów śrubowych o 53%. Produkcja naczyń blasz. cynkow. wykazała wzrost 43%, emaljowanych 36%, nitów i sworzni bez gwintu—31%. Na jednym mniej więcej poziomie w ciągu ostatnich trzech lat utrzymuje się produkcja gwoździ druczianych oraz blachy żelaznej cynkowanej.

Wartościowo produkcja wyżej wymienionych artykułów przedstawia się następująco.

W y r o b y	Tysiące złotych		
	1933 r.	1934 r.	1935 r.
Drut żel. ciagn.	6 375	9 057	12 315
Gwoździe druc. żel.	13 202	12 036	13 067
Wyroby śrubowe żel.	8 605	12 339	15 017
Nity i sworz. bez gw. żel.	1 236	1 591	1 503
Blacha cynkowa	6 071	7 969	8 863
Blacha żel. cynkowana	13 749	14 766	11 534
Naczynia bl. żel. cynk.	4 611	4 031	5 202
Nacz. blasz. żel. emalj.	9 426	11 801	11 655

KRONIKA ZWIĄZKOWA

Zarząd Związku

Dnia 16.III r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku, na którym omówiono dalsze wystąpienia

**POPRAZ STOISKA BERLIŃSKIEGO SALONU
SAMOCHODOWEGO 1936 R.**

2) (Ciąg dalszy).

Ta ostatnia, w tym roku jak i zresztą w poprzednich latach kryzysowych, jest nutą wciąż dominującą, i przejawia się ciekawym spadkiem produkcji wozów klasy najwyższej, i największą popularnością typów o pojemności silnika około 1500 cm³ i cenią do 6000 RM.

Ciekawem będzie dla zobrazowania powyższych uwag zestawienie eksponatów w/g cen sprzedażnych. Podaję je niżej:

Typów wozów o cenie poniżej 2000 RM.	5
od 2000 do 3000 RM.	23
" " " " 3000 " 4000 "	24
" " " " 4000 " 5000 "	23
" " " " 5000 " 6000 "	26
" " " " 6000 " 7000 "	19
" " " " 7000 " 8000 "	23
" " " " 8000 " 9000 "	7
" " " " 9000 " 10000 "	7
" " " " 10000 " 15000 "	12
" " " " 15000 " 20000 "	7
" " " " 20000 " 30000 "	5
" " " " ponad 30000 RM.	4

Przypuszczam, iż właśnie chęć potanienia wozów, częściowo przez uproszczenie ich konstrukcji, spowodowała zupełnie niespodziany nawrót f. Mercedes — Benz, w swym dobrze znanym modelu 1,7 litra, do budowy czterocylindrowej. Jest to krok zresztą słuszny, gdyż przy dzisiejszym wysokim poziomie technicznym silnika 4 cylindrowego, elastycz-

nie zawieszono, może on w większości wypadków całkowicie wyeliminować potrzebę znacznie droższych 6-cylindrowych. Wymieniony silnik 1,7 l. 4 cyl. posiada moc zwiększoną w stosunku do 6-cio cyl. o 20% to znaczy do 32 KM. Oczywiście można iść dalej jeszcze w podniesieniu mocy silnika o podanym litrażu, jednak zarówno podnoszenie średnich ciśnień, (elastyczność, spokojny bieg) jak i obrotów ma pewne strony ujemne. Szczególnie podnoszenie obrotów przy warunku zachowanej ekonomii, stwarza potrzebę większej ilości biegów i ich częstszej zmiany, co dla jasnych względów jest wysoce niewygodne.

Sprawa konieczności przechodzenia równolegle, z większą intensywnością pracy silnika, na bardziej drogie tworzywa, również nie powinna być pominięta.

Mimo powszechnej obniżki cen na wozy, wymaganie klienteli, w stosunku do wyposażenia wozów, nawet najtańszych, znacznie wzrosło. To co doniedawna było udziałem wyłącznie wozów luksusowych, dziś zaadoptowano na samochody najtańsze. Szeroka karoserja, estetyczne i wygodne urządzenia wewnątrz są konieczne, mimo pewnego zwiększenia wagi, a co zatem idzie, zapotrzebowania mocy.

Widać jednak wielki wysiłek nad pogodzeniem wymienionych sprzeczności, który może zobrazować już raz wymieniony Mercedes—Benz 1,7 l.

Ciążar podwozia zmniejszono radykalnie, przeszedłszy ze zwykłych profili na wozy eliptyczne, kompensując wzrost wagi zwiększonej i lepiej wyposażonej karoserji. W rezultacie ciężar całego wozu podniósł się z 1 060 na 1 150 kg, co przy uwzględnieniu podniesienia mocy silnika, o którym była

Związku do Władz Państwowych w sprawie niezbędnych zarządzeń, mających na celu rozwój produkcji przemysłu metalowego przetwórczego.

W tej sprawie opracował Zarząd memoriał, który złożony będzie na projektowanej przez Rząd naradzie branżowej.

Z Grupy Wytwórni Obrabiarek

W dniu 12 marca odbyło się zebranie Grupy Wytwórni Obrabiarek do Metali, na którym poruszone były zagadnienia terminów dostaw obrabiarek oraz możliwość zastępowania obrabiarek jednego typu przez drugi. Zagadnienia te są bardzo ważne przy wydawaniu zaświadczeń o niewyrabialności w kraju, upoważniających do uzyskania ulg celnych przy przywozie maszyn zagranicznych.

W dłuższej dyskusji rozstrząsana była sprawa uruchomienia salonu obrabiarek i stojąca z tem w bezpośrednim związku sprawa produkcji na skład. Postanowiono niezwłocznie przystąpić do realizacji sprawy stałej wystawy — salonu obrabiarek, przy czym proponowany lokal uznano za zupełnie odpowiadający przeznaczeniu i w świetnym punkcie.

W sprawie Wystawy Przemysłu Metalowego i Elektrotechnicznego zebrani zostali zapewnieni, że aczkolwiek Grupa, jako taka, nie wystąpi, to jednak dyrekcja Wystawy zgromadzi eksponaty fabryk obrabiarek w jednym miejscu.

mowa wyżej, dało obniżenie obciążenia mocy z 33 kg/KM na 30,2 kg/KM. Nie można pomijać również rezultatów pracy nad obniżką wagi fabryk Steyr w typie 22 KM, oraz Opel w wozie Olympia 1,3 litra, ważącym obecnie 823 kg. (dawniej 956 kg). Obniżka odpowiada więc wadze dwóch osób z bagażem. Obciążenie mocy spadło jednocześnie z 40 kg/KM na 31,6 kg/KM, zarówno na skutek zastosowania sztywnej karoserji bez właściwej ramy, jak i na skutek podniesienia mocy o 2 KM.

Występująca jeszcze na zeszłym Salonie z rewelacyjnymi konstrukcjami f. Auto-Union, obecnie zadowolili się wyłącznie pomnożeniem typów i przepracowaniem technicznym wprowadzonych nowości, głównie w konstrukcji podwozia. Tyczy się to przedewszystkiem marki Wanderer, której wozy posiadają niezależne i bezosiowe zawieszenie przednich kół, oraz ciekawe i trochę w stylu amerykańskim rozwiązane zawieszenie tylne. Najciekawszym z Wandererów jest wóz sportowy o pojemności 2 litry, i mocy z kompressorem 85 KM. Osiąga on wymienioną moc przy 4300 obr/min. silnika, i szybkości efektywnej 145 km/godz.

Wspomnieć również należy wóz Stoewer Greif-Junior, z silnikiem 1,51 chłodzonym powietrzem i łamanymi osiami, oraz Greif V — 8, z silnikiem w V oraz zawieszeniem kół tylnych na dźwigniach, wahających się w kierunku jazdy, i uresorowanych poziomymi sprężynami spiralnymi.

Te ostatnie są wogóle modne, i spotyka się je na Salonie, w całym szeregu konstrukcji i marek, używających dotychczas wyłącznie resorów płaskich. Również i resorowanie przez skręcane pręty, wyszło już ze stadjum prób, i stosowane jest z dobrym rezultatem.

Porządek dzienny został wyczerpany przez krótkie sprawozdanie z Narady Gospodarczej 28 II—2 III r. b.

Zebranie Komisji Technicznej Grupy Przemysłu Motoryzacyjnego

Dnia 19 marca r. b. odbyło się posiedzenie Komisji Technicznej Grupy Przemysłu Motoryzacyjnego, na którym omówiono sprawy związane z produkcją części samochodowych.

Komisja bezpieczeństwa pracy w przemyśle metalowym

W dn. 16 marca r. b. odbyło się posiedzenie Komisji, na którym dokonano wyboru Prezydium w osobach: przewodniczący p. dyr. K. Pichelski, oraz p. inż. T. Chrzanowski i p. M. Grabowski—wiceprzewodniczący.

Również został rozpatrzony, opracowany przez specjalnie powołaną Podkomisję „Regulamin dla Kół Bezpieczeństwa Pracy w przedsiębiorstwach przemysłu metalowego”, który w zarysie przedstawia się w następujący sposób:

§ 1. Celem stworzenia na terenie przedsiębiorstwa warunków pełnego bezpieczeństwa pracy oraz wzbudzenia wśród ogółu pracujących poczucia ochrony własnej i ochrony współtowarzyszy zostaje powołane do życia „Koło Bezpieczeństwa Pracy w fabryce...”

Po tak pobieżnym podaniu ogólnych wrażeń z działu wozów osobowych, przechodzę do scharakteryzowania tendencji, którym podporządkowały się wozy ciężarowe i specjalne. Ogólne wskazania, a więc: prędszej, szybciej i taniej mają i tu swe zastosowanie, poprzez nie jednak przegląda wyraźną możliwość zastosowania wojennego. Wozy terenowe (ciekawy Krupp z kołami w środku na wyższym poziomie), ciągniki—olbrzymy zabierające 80 osób (Büssing) oraz przyczepki transportujące szosą wagony kolejowe, lub najcięższe armaty, dają aż zbyt wyraźne wrażenie przygotowań mobilizacyjnych. Ogumione pneumatykami, z syntetycznej gumy, robionej w kraju przez I. G. Farbenindustrie, są też dumą przewijającą się masy zwiedzających Salon obywateli Rzeszy.

W rozpatrzeniu ogólnych prądów konstrukcyjnych rozpocznę od silników, wśród których prawie niepodzielnie panuje diesel.

Coraz większe zapotrzebowanie na moc, i jednocześnie spowodowany względami konstrukcyjnymi brak miejsca na silniki wielkie i ciężkie wywołała dążność do zwiększenia ciśnień i obrotów, oraz przejście do układów wielocylindrowych. Z tych spotykamy dawny układ w V oraz coraz pospolitszy (Vomag, Krupp, Henschel, Maybach) układ o cylindrach leżących na przeciwległych (Boxer-motor), stosowany do czolgów, wagonów silnikowych oraz ciężkich podwozi, w których umieszczony jest zwykle poprzecznie do podłużnej osi ramy. Wśród Boxer'ów wymienić należy chłodzonego powietrzem diesla Kruppa oraz 12 cylindrowy silnik Vomag przeznaczony dla podwozia Continental—Express.

(Dokończenie nastąpi).

§ 2. Zadaniem „Koła” jest systematyczne prowadzenie służby bezpieczeństwa pracy według następującego programu:

A. Dział propagandy.

- a) Ustalanie sposobów racjonalnego prowadzenia propagandy oraz celowego rozmieszczenia na terenie zakładu pracy przepisów, ostrzeżeń, plakatów i hasel bezpieczeństwa,
- b) ustalanie sposobów kolportażu wydawnictw propagandowych,
- c) założenie i utrzymywanie podręcznej biblioteczki wydawnictw z dziedziny bezpieczeństwa pracy,
- d) prowadzenie „skrzynki pomysłów”,
- e) organizowanie działalności oświatowej przez odczyty, pogadanki, filmy i t. d.

B. Dział organizacji i zabezpieczeń.

- a) Ustalanie i wprowadzanie racjonalności urządzeń technicznych w kierunku oświetlenia, wentylacji, ogrzewania, czystości pomieszczeń roboczych, oraz celowości dróg komunikacyjnych.
- b) Należyte zabezpieczenie maszyn, urządzeń i przyrządów.
- c) Racjonalne zorganizowanie transportu fabrycznego i czynności ładunkowych.
- d) Metodyczne stosowanie i kontrola stosowania ochron indywidualnych potrzebnych przy wykonaniu pewnych rodzajów pracy.
- e) Opracowywanie lokalnych instrukcyj, przepisów bezpieczeństwa, napisów ostrzegawczych i propagandowych ulotek.

C. Dział sanifarny.

- a) Szkolenie personelu w udzielaniu pierwszej pomocy.
 - b) Organizowanie i wykonywanie w razie wypadku pierwszej pomocy dla poszkodowanych.
 - c) Prowadzenie księgi ewidencji wypadków i statystyki wypadków.
- § 3. „Koło” składa się z kierownika, którym powinien być inżynier wyposażony przez dyrekcję przedsiębiorstwa w odpowiednie pełnomocnictwa, oraz zależnie od wielkości przedsiębiorstwa z 2 — 5 członków z po ród personelu technicznego.
- § 4. Zebrania koła odbywają się w godzinach służbowych, conajmniej raz na miesiąc. Zebrania nadzwyczajne

winny się odbywać po każdym poważniejszym wypadku, który się zdarzy na terenie przedsiębiorstwa.

§ 5. Kierownik „Koła” nadaje zarządzeniom „Koła” moc wykonalności i obowiązek stosowania, poza tem może uchylać zarządzenia „Koła”, kolidujące z interesami przedsiębiorstwa.

§ 6. „Koło” prowadzi księgę protokołów, w której pomieszczać należy treść przebiegu każdego zebrania z wyszczególnieniem wydanych zarządzeń i ustalonych terminów wykonania.

§ 7. Koło pozostaje w ścisłym kontakcie z Komisją Bezpieczeństwa Pracy w Przemysle Metalowym, wykonując w miarę możliwości zalecenia Komisji” oraz przysyłając jej swe roczne sprawozdania.

Nowy dział produkcji fabryki związkowej

Warszawska Fabryka Wyrobów Ołowianych i Cynowych W. Kemnitz, będąca członkiem Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych uruchomiła walcownię blach aluminiowych do szerokości 1 metra.

SITUACJA NA RYNKU METALI W 1935 r.

Produkcja metali wykazuje w ostatnich latach stały wzrost.

Produkcja **miedzi**, która w 1929 tys. tonn w 1929 r. spadła w 1932 r. do 918 tys. tonn, wzrosła w 1933 r. do 1 027 tys. tonn, w 1934 r. — 1 203 tys. tonn, a w r. 1935 osiągnęła cyfrę 1 460 tys. tonn.

Produkcja **ołowiu**, która w 1929 tys. tonn w r. 1929 spadła w 1932 r. do 1 153 tys. tonn, wzrosła w 1933 r. do 1 160 tys. tonn, w 1934 r. 1 330 tys. tonn i osiągnęła w 1935 r. 1 370 tys. tonn (1 913 r = 1 676 tys. tonn).

Produkcja **cynku**, która w 1929 tys. tonn spadła do 789 tys. tonn w 1932 r. wzrosła w 1933 r. do 1 003 tys. tonn, w 1934 r. do 1 182 tys. tonn i osiągnęła

ORZECZNICTWO W SPRAWACH PRACY

6) (Patrz Nr. 1 „P. M.”)

39. Obrząz dokonana przed zawarciem umowy o pracę, o której pracodawca dowiedział się po zawarciu umowy jest podstawą do natychmiastowego rozwiązania umowy o pracę.

(Orzeczenie z dn. 9 listopada 1933 r. C. II. Rw. 2021/33)

40. W myśl § 34 rozp. Min. Op. Społ. z dnia II.VI.1923 r. pracodawca nie może odwołać pracownika z urlopu. Brak przeto zgody pracownika na przerwaniu urlopu nie może być uznany za ważną przyczynę do zerwania umowy w myśl art 32 rozporządzenia.

(Orzeczenie z dn. 4.I.1933 r. C. I. 2011/32)

41. Miesięczny termin uprawnienia pracodawcy do natychmiastowego rozwiązania umowy z wlny pracownika umysłowego rozpoczyna bieg od powzięcia wiadomości przez pracodawcę o zawinionem działaniu pracownika, chociażby wiadomość tę uzyskał on dopiero wskutek przyznania się do winy samego pracownika.

(Orzeczenie z dn. 5 czerwca 1934 r. C. II. 900/34)

Odprawy pośmiertne

Art. 42 rozporządzenia ustala, że rodzina zmarłego pracownika, który pracował conajmniej

10 lat w przedsiębiorstwie, otrzymuje odprawę w wysokości ostatniego 3-miesięcznego wynagrodzenia (po 20 latach — 6-miesięcznego).

42. Dziesięcioletni okres pracy pracownika, przewidziany dla uzasadnienia roszczenia pozostałej rodziny do trzymiesięcznej odprawy, musi być jednolity i na tej samej podstawie oparty; w okres ten może być wliczony okres pracy, podlegający dawnym ustawom, o ile umowa o pracę na tych ustawach oparta, obowiązywała jeszcze w chwili wejścia w życie rozporządzenia o umowie o pracę pracowników umysłowych.

(Orzeczenie z dn. 24.V.1933. Rw. 942/33).

43. Odprawa pośmiertna obejmuje nietylko zasadnicze wynagrodzenie w gotówce lecz i ewentualnie w naturze odpowiednią część gratyfikacji i t. d. Odprawa jest osobistem roszczeniem wdowy i nie może ulec skompensowaniu z należności przypadającej pracodawcy od zmarłego.

(Orzeczenie z dn. 12.VI.1934 r. C. II. 389/34).

44. Wdowa pozostała po zmarłym pracowniku otrzymuje całość odprawy, z wyłączeniem dzieci zmarłego niezależnie od tego czy pochodzą one z małżeństwa z wdową czy też wcześniejszych związków małżeńskich.

(Orzeczenie z dn. 15.XI.1932. C. I. 1648/32.)

Na zakończenie działu orzecznictwa dotyczą-

nęła w 1935 r. 1314 tys. tonn (1913 r. = 1010 tys. tonn).

Produkcja **cyny**, która z 197 tys. tonn w 1929 r. spadła w 1932 do 106 tys. tonn, a 1933 r. do 100 tys. tonn, wzrosła w 1934 r. do 118 tys. tonn, osiągając w 1935 r. 146 tys. tonn.

Produkcja **aluminijum**, która z 259 tys. tonn w 1929 r. spadła do 154 tys. tonn w 1932 r., a w 1933 r. do 141 tys. tonn, wzrosła w 1934 r. do 182 tys. tonn, osiągając w 1935 r. ponad 200 tys. tonn (dokładnej cyfry narazie nie znamy).

Spożycie metali osiągnęło swój najwyższy punkt w 1929 r., w którym to roku spożycie miedzi osiągnęło 1 771 tys. tonn, spożycie ołowiu 1 685 tys. tonn, cynku 1 440 tys. tonn, cyny 178 tys. tonn, aluminijum, 259 tys. tonn.

W latach następnych notujemy spadek spożycia metali, osiągając najniższy punkt w 1932 r., kiedy spożycie miedzi wynosiło tylko 958 tys. tonn, spożycie ołowiu 1 111 tys. tonn, cynku 840 tys. tonn, cyny 116 tys. tonn, aluminijum 146 tys. tonn.

Lata 1933 i 1934 przynoszą zwiększenie spożycia metali. Spożycie miedzi wynosiło w 1934 r. 1 313 tys. tonn, ołowiu 1 321 tys. tonn, cynku 1 127 tys. tonn, cyny 135 tys. tonn, aluminijum 181 tys. tonn. W 1935 r. spożycie miedzi osiągnęło 1 590 tys. tonn, ołowiu 1 450 tys. tonn, cynku 1 305 tys. tonn, cyny 150 tys. tonn.

Bardzo interesującym jest zestawienie ilustrujące produkcję i spożycie metali w omawianych latach:

Miedź

rok	produkcja	spożycie (w tys. tonn)
1929	1959	1771
1932	918	958
1935	1460	1590

Ołów	1929	1750	1685
	1932	1153	1111
	1935	1370	1450
Cynk	1929	1473	1440
	1932	789	840
	1935	1314	1305
Cyna	1929	197	178
	1932	106	136
	1935	146	150
Aluminijum	1929	259	259
	1932	154	146
	1934	182	181

PAŃSTWOWE ZAKŁADY INŻYNIER
Biblioteka P. M. „Ursus”

Powyższe zestawienia ilustrują, że w latach od 1929 r. produkcja wyprzedzała konsumpcję, że natomiast od 1932 r. konsumpcja, dzięki ograniczeniom produkcji, przekracza efektywną cyfrę produkcji.

Jeszcze wyraźniej ocenić można politykę producentów metali, jeżeli przeanalizujemy stan zapasów.

Zapasy miedzi, które w 1933 r. wynosiły 700 tys. tonn spadły w 1935 do 440 tys. tonn, zapasy ołowiu obniżyły się z 460 tys. tonn w 1933 do 350 tys. tonn w 1935 r. zapasy cyny obniżyły się z 29 tys. tonn w 1933 r. na 13 tys. tonn w 1935 r. Natomiast zapasy cynku utrzymały się w 1935 r. na poziomie 1933 r. i wynosiły 230 tys. tonn, wykazując w stosunku do 1934 r. wzrost 11 tys. tonn.

Bardzo ciekawą ilustracją sytuacji na światowym rynku metali jest kształtowanie się cen w latach 1929—1935 r. Odnośne cyfry podajemy na podstawie notowań giełdy londyńskiej w funtach szterlingach:

cego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o umowie o pracę pracowników umysłowych podajemy kilka orzeczeń ostatnio ogłoszonych:

45. Samo pobieranie pensji nie jest wystarczającym dowodem istnienia stosunku służbowego lub roboczego, niezbędnym warunkiem bowiem takiego stosunku jest zależność służbowa od pracodawcy, obowiązek podporządkowywania jego woli oraz wykonywania umówionej pracy.

(Orzeczenie z dn. 22.I.1935 r. C. I. 1595/34.)

46. Zobowiązania się do zapłacenia pracownikowi odszkodowania w kwocie wyższej niż ustawa na wypadek rozwiązania umowy o pracę nie należy do zwykłych czynności zarządu; nie może być więc zaciągnięte przez zawiadowcę przedsiębiorstwa bez zgody właściciela przedsiębiorstwa.

(Orzeczenie z dn. 3.VIII.1934. r. C. II. 1138/34.)

47. Rozporządzenie zezwalające z mocy p. 3 art. 5 na zawieranie umów na termin określony, nie zawiera żadnych postanowień, któreby zabraniały powtarzania takich umów.

Fakt zawierania z pracownikiem szeregu oddzielnych umów na czas określony, nie zawiera żadnych postanowień, któreby zabraniały powtarzania takich umów.

(Orzeczenie z dn. 6.VI 1934 r. C. I. 138/34.)

48. Umowa służbowa zawarta na czas okre-

ślony w rozumieniu rozporządzenia, jest taka umowa, która według woli stron ma trwać do pewnego zgóry oznaczonego czasu w ten sposób, że rozwiązanie jej przed upływem tego czasu bez ważnej przyczyny nie może nastąpić. Jeżeli zatem w umowie służbowej mimo oznaczenia czasu jej trwania zastrzeżono stronom prawo wcześniejszego rozwiązania za zapłatą zgóry oznaczonego odszkodowania, umowę taką należy uważać, jako umowę zawartą na czas nieokreślony i może być ona dowolnie w każdym czasie rozwiązana, jeżeli odszkodowanie to, o ile idzie o pracownika, nie jest niższe od normy oznaczonej w art. 39 rozporządzenia (t. j. 3-ch miesięczne wynagrodzenie).

(Orzeczenie z dn. 14.XII 1934 r. C. III. 444/34.)

49. Rozporządzenie nie zabrania zawierania umów o warunkach więcej korzystnych dla pracowników, niż warunki wynikające z rozporządzenia, a zatem ważne jest zastrzeżenie w umowie, iż pracownik zamiast wynagrodzenia za zwolnienie z pracy bez wypowiedzenia będzie pobierał określone świadczenia perjodyczne, jeśli zapewnia to pracownikowi większe korzyści.

(Orzeczenie z dn. 28 marca 1935 r. C. I. 2318/34)

(Ciąg dalszy nastąpi).

		1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Miedź	najwyższy	97.11.3	74.17.5	47.8.9	42.16.3	38.19.4	33.17.51	36.3.11/2
	najniższy	66.5	41.8.1	27.14.4	25.0.7	27.3.9	25.15.7	26.4.41/2
Ołów	"	29.17.6	21.13.1	15.11.10	15.12.6	13.18.9	11.18.1	19.15.0
	"	21.	14.12.6	10.11.3	9.8.9	10.8.1	10.2.6	10.3.9
Cynk	"	29.1.10	20.5.7	14.19.4	16.11.10	18.10.0	15.4.41	17.10.0
	"	19.18.1	13.10.0	9.19.4	10.15.0	13.12.6	11.16.10	11.10.71/2
Cyna	"	229.15.	180.11.3	141.18.9	157.16.3	227.7.6	243.17.6	245.10.0
	"	173.7.6	104.11.3	100.2.6	102.7.6	142.2.6	223.2.6	208.5.0

Jak widać z powyższych danych, sytuacja na rynku metali wykazuje w 1935 r. dalszą wyraźną poprawę, zarówno na odcinku produkcji, jak i konsumpcji i cen.

Analizując sytuację rynku metali w 1935 r. należy choć w kilku zdaniach omówić położenie rynkowe w chwili obecnej.

Jeżeli chodzi o miedź, to w Stanach Zjednoczonych w pierwszych 2 tygodniach lutego spożycie miedzi osiągnęło 60 tys. tonn (cały styczeń 55 tys. tonn). W Rosji produkcja nie może podążyć za spożyciem. Podobnie ma się sytuacja w Wielkiej Brytanji. W innych krajach, w których powrót konjunktury odbywa się wolniej, postępy są mniej wyraźne. Ciekawym jest zjawisko w dziale cyny. Międzynarodowy Komitet Cyny podwyższył w początku roku kwotę produkcyjną do 90% kwoty umownej. Giełda, oczekując zwiększonej podaży, zareagowała niższą. Tymczasem okazało się, że wytwórcy nie są w możności wykonać programu i komitet był zmuszony obniżyć kwotę na II kwartał do 85%, na skutek czego cena cyny poprawiła się.

WIADOMOŚCI Z ZAGRANICY

Sytuacja w przemyśle obrabiarkowym w Niemczech. Zamówienia zagraniczne zmniejszyły się trochę, mimo to jednak sytuacja w tym dziale jest zadowalająca. Fabryki pracują w 81% zdolności wytwórczej, a niektóre z nich są nawet zatrudnione w 100%, pracują na trzy zmiany i nie mogą podjąć się wykonania nowych zamówień przed październikiem—listopadem 1936 r. Eksport jest od 15—20% wyższy, niż w 1935 r. Sprawozdania z Targów Lipskich pozwalają przypuszczać, że eksport znacznie wzrośnie. Jak obliczają, ilość kupców angielskich i amerykańskich wzrosła o jedną trzecią. Ceny są cokolwiek wyższe. (G)

Eksport niemieckiego przemysłu metalowego. Według wiadomości otrzymanych ze źródeł fachowych, wywóz z Niemiec kabli i drutu nieizolowanego zwiększył się w 1935 r. w stosunku do 1934 roku o 40 proc.

Eksport kabli wyniósł w 1935 r. 25 437 tonn, podczas kiedy w 1934 r. wyniósł zaledwie 18 406 tonn.

Największym odbiorcą była Holandia, która importowała 5 176 tonn. Drutu nieizolowanego wywieziono 14 168 tonn, z czego Szwecja importowała 1 339 tonn.

W ciągu ostatnich dwóch miesięcy bieżącego roku wywóz tych artykułów kształtował się również zwykle, szczególnie drutu nieizolowanego.

Eksport stali austriackiej do Japonii. Japonia jest w dalszym ciągu jednym z większych odbior-

Na rynku ołowiu zapotrzebowanie wykazuje szybki wzrost, tak, że liczyć się należy z pewną podwyżką cen tego metalu.

Nieco mniej korzystnie kształtuje się sytuacja na rynku cynku. Zarówno stan zapasów, jak i wysoka podaż, wywołane brakiem porozumienia producentów, nie stanowią okoliczności sprzyjającej pomyślnemu kształtowaniu się sytuacji rynkowej, temwięcej, że ze wszystkich metali cynk ma jak dotąd najmniejsze stosunkowo zastosowanie w przemyśle zbrojeniowym, który odgrywa poważną rolę w warunkach, kształtujących sytuację rynkową. Podkreślić jednak należy, że w ostatnich miesiącach, coraz więcej mówi się o odbudowaniu międzynarodowego kartelu, co oczywiście odbija się na sytuacji rynkowej.

Dla ilustracji podajemy notowania cen giełdy londyńskiej w ostatnich 3-ch miesiącach (w funtach szterlingach).

30 grudnia 1935 r.	35.1.3	14.12.6	15.17.6	217.10.0
30 stycznia 1936 r.	34.17.6	15.2.6	16.5.0	206.0.0
29 lutego 1936 r.	35.12.6	16.2.6	16.7.6	212.5.0

ców austriackiej stali stopowej. Z całego austriackiego eksportu do Japonii, który w 1935 r. wyrażał się sumą 10,8 milionów szylingów — 8,9 milionów szylingów wyniósł import wyrobów żelaznych, z czego 7,2 miliony szylingów wyniósł import stali. Oprócz stali Austria dostarcza do Japonii duże ilości blachy i drutu oraz maszyn.

X Targi Międzynarodowe w Trypolisie. W czasie od 9 marca do 9 maja odbywają się w Trypolisie w Afryce X Międzynarodowe i Międzykolonjalne Targi pod wysokim protektoratem Szefa Rządu włoskiego Benito Mussoliniego.

Stale wzrastająca liczba wystawców i zwiedzających, co roku zwiększająca się cyfra obrotu na Targach, oraz coraz liczniejszy udział państw obcych są dowodem, że Targi w Trypolisie są najlepszym punktem spotkania się Zachodu z Kolonjami. (G)

TARGI KATOWICKIE

W czasie od 30 maja do 14 czerwca rb. odbędą się w Katowicach 8 Targi Katowickie.

Zgłoszenia na Targi kierować należy do Śląskiego Towarzystwa Wystaw i Propagandy Gospodarczej w Katowicach, ul. Stawowa 14.

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej w dn. 17.III.1936 r. w złotych po kursie dnia za tonnę metr.

Aluminiun	2580	Miedź standart	931
Antymon	1277	Ołów miękki	434
Cyna standart	5586	Nikiel	5224
Cynk hutniczy	410	Rtęć	9964
Miedź elektrolityczna	1045	Srebro za 1 kg.	69